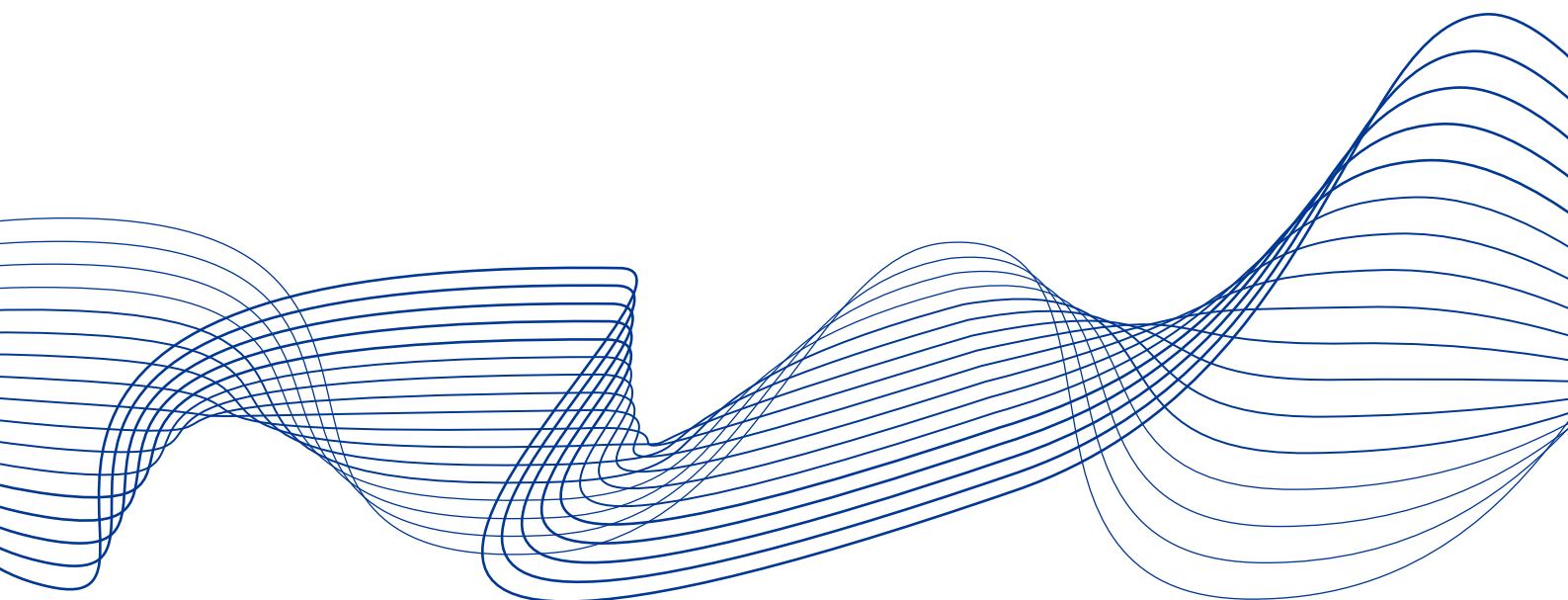

Gada pārskats

2016

ESRK

Eiropas Sistēmisko risku kolēģija

Eiropas Finanšu uzraudzības sistēma

Saturs

Priekšvārds	2
Kopsavilkums	3
Izdevēja ziņas	6

Priekšvārds

Mario Dragi, Eiropas Sistēmisko risku kolēģijas priekšsēdētājs

Šis ir Eiropas Sistēmisko risku kolēģijas (ESRK) sestais gada pārskats, kas aptver laikposmu no 2016. gada 1. aprīļa līdz 2017. gada 31. martam. Pārskata periodā ESRK turpināja rūpīgi monitorēt ievainojamības aspektus Eiropas Savienības (ES) finanšu sistēmā un piedalījās attiecīgajās politikas diskusijās. ESRK pievērsa īpašu uzmanību divām nozīmīgākajām riska jomām. Pirmā joma saistās ar ilgstoši zemu procentu likmju vides radītajiem riskiem. Šo risku analīze, ko kopīgi veikusi ESRK un ECB, publicēta ziņojumā par makroprudenciālās uzraudzības politikas jautājumiem, ko nosaka zemās procentu likmes. Pamatojoties uz šo analīzi, ESRK arī uzskata, ka risks, kas konstatēts saistībā ar banku, apdrošinātāju un pensiju fondu vājo bilanču stāvokli, ir viens no diviem būtiskākajiem ES finanšu stabilitātes riskiem, un atzīst to par līdzvērtīgu riskam, ko rada riska prēmiju pārvērtēšana pasaules finanšu tirgos.

Otra riska joma attiecas uz ievainojamības aspektiem mājokļu nekustamā īpašuma jomā. Tika veikts uz nākotni vērstas ES mēroga novērtējums, uz kuru pamatojoties ESRK secināja, ka astoņās dalībvalstīs pastāv vidēja termiņa ievainojamība, un izteica šīm dalībvalstīm publisku brīdinājumu. ESRK arī sagatavoja ieteikumu par nepilnību novēršanu datu jomā, lai radītu saskaņotāku ietvaru mājokļu un komerciālā nekustamā īpašuma tirgus norišu monitorēšanai ES.

Pārskata periodā ESRK paplašināja arī savu nebanku sektora monitorēšanas kapacitāti. Konkrētāk, ESRK pirmo reizi laida klajā publikāciju *EU Shadow Banking Monitor* ("ES paralēlo banku pārraugs"), kas turpmāk iznāks reizi gadā. Tajā identificēti sistēmisko risku avoti un tos pastipriņošie mehānismi. Šajā sakarā ESRK deva ievirzi diskusijām par makroprudenciālās uzraudzības politiku attiecībā uz jomām ārpus banku sektora. Piemēram, tā iezīmēja īstermiņa politikas iespējas un ilgtermiņa darbības plānu šajās jomās.

Turklāt ESRK bija cieši iesaistīta makroprudenciālās uzraudzības politikas diskusiju veicināšanā, rīkojot vairākas konferences un darbseminārus. Konkrētāk, septembrī tā organizēja savu pirmo gadskārtējo konferenci, kuras uzmanības lokā bija makroprudenciālās uzraudzības politikas nostāja un daži no makroprudenciālās uzraudzības politikas veidotāju dienas kārtības būtiskākajiem jautājumiem, piemēram, zemu procentu likmju vide, centralizētā klīringa prasība, kas vērsta uz drošāku standartizēto atvasināto finanšu instrumentu ārpusbiržas darījumu veikšanu, un acīmredzamais drošu aktīvu trūkums tirgos.

Visbeidzot, es gribētu teikt sirsnīgu paldies *Sveriges Riksbank* prezidentam Stefanam Ingvesam (*Stefan Ingves*) par atbalstu, ko viņš pēdējo sešu gadu laikā sniedzis ESRK, darbodamies kā ESRK Konsultatīvās tehniskās komitejas (KTK) priekšsēdētājs. Jaunais KTK priekšsēdētājs – *Banc Ceannais na hÉireann/Central Bank of Ireland* prezidents Filips R. Leins (*Philip R. Lane*) – pārņems priekšsēdētāja pienākumus, sākot ar 2017. gada augustu.

Frankfurtē pie Mainas 2017. gada jūlijā

Mario Dragi (*Mario Draghi*)
ESRK priekšsēdētājs

Kopsavilkums

Pārskata periodu raksturoja lēnas tautsaimniecības izaugsmes un zemu procentu likmju vide, lai gan pārskata perioda beigās Eiropas un pasaules tautsaimniecības perspektīva uzlabojās. ESRK (kopā ar ECB) veltīja nozīmīgus resursus, lai analizētu šīs vides ietekmi uz ES finanšu stabilitāti, un publicēja ziņojumu par makroprudenciālās uzraudzības politikas jautājumiem, ko nosaka zemās procentu likmes. Turklāt saistībā ar ES paralēlo banku sistēmas paplašināšanos ESRK veica intensīvāku monitorēšanas darbību un pirmo reizi laida klajā publikāciju "ES paralēlo banku pārraugs", kas turpmāk iznāks reizi gadā. Tajā identificēti sistēmisko risku avoti un tos pastiprinošie mehānismi.

ESRK konstatēja, ka ES finanšu stabilitāti joprojām apdraud četri galvenie riski, proti, 1) riska prēmiju pārvērtēšana pasaules finanšu tirgos; 2) vājais banku, apdrošinātāju un pensiju fondu bilanču stāvoklis; 3) parāda atmaksājamības līmeņa problēmas valsts, uzņēmumu un māsaimniecību sektorā; un 4) satricinājumu un nelabvēlīgās ietekmes izplatīšanās no nebanku finanšu sektoriem uz finanšu sistēmu kopumā. Tāpat kā iepriekšējā gada pārskatā par īpaši būtisku finanšu stabilitātes risku joprojām tiek uzskatīts pasaules riska prēmiju dinamikas krass apvērsums. Lēnās izaugsmes un zemo procentu likmju vides dēļ ESRK uzskata, ka vienlīdz svarīgs ir arī vājais banku, apdrošinātāju un pensiju fondu bilanču stāvoklis.

Papildus uzdevumam veikt ES finanšu sistēmas makroprudenciālo uzraudzību ESRK dotas pilnvaras izteikt brīdinājumus, kad tiek konstatēti nozīmīgi sistēmiskie riski un nepieciešams šos riskus apzināt. Tāpēc ESRK analizēja vidēja termiņa ievainojamību saistībā ar mājokļu nekustamā īpašuma sektoru ES dalībvalstīs. Pamatojoties uz šo novērtējumu, ESRK izteica publisku brīdinājumu astoņām dalībvalstīm (Austrijai, Beļģijai, Dānijai, Somijai, Luksemburgai, Nīderlandei, Zviedrijai un Apvienotajai Karalistei). Kopš ESRK dibināšanas šī bija pirmā reize, kad tā izteica publiskus brīdinājumus. ESRK arī atklāja būtiskas nepilnības saistībā ar nekustamā īpašuma sektora analīzi pieejamajiem datiem. Tāpēc tā pieņēma ieteikumu par nepilnību novēršanu datu jomā, lai radītu saskaņotāku ietvaru mājokļu un komerciālā nekustamā īpašuma tirgu norišu monitorēšanai ES.

Pamatojoties uz ESRK konstatētajiem nozīmīgākajiem finanšu stabilitātes riskiem, tika izstrādāti nelabvēlīgas attīstības scenāriji Eiropas Uzraudzības iestāžu veiktajiem ES mēroga stresa testiem. Pārskata perioda laikā ESRK nodrošināja nelabvēlīgas attīstības scenārijus Eiropas Vērtspapīru un tirgus iestādes (EVTI) veiktajam centrālo darījuma partneru (CDP) stresa testam un Eiropas Apdrošināšanas un fondēto pensiju iestādes (EAFPI) veiktajam fondēto pensiju fondu stresa testam. Sīkāku informāciju par šiem scenārijiem sk. šajā gada pārskatā. Scenāriji, kurus ESRK 2016. gada sākumā nodrošināja Eiropas Banku iestādes (EBI) veiktajam banku sektora stresa testam un EAFPI veiktajam apdrošināšanas sektora stresa testam, aprakstīti ESRK 2015. gada pārskatā.

Pārskata periods iezīmēja arī ESRK 2015. gada decembrī ieviestās brīvprātīgās savstarpējās atzīšanas sistēmas pirmo darbības gadu. Beļģija un Igaunija bija pirmās valstis, kas 2016. gadā jaunās sistēmas ietvaros lūdza divu to īstenoto pasākumu savstarpēju atzīšanu. Ieteikums visām dalībvalstīm par abu pasākumu savstarpēju atzīšanu, ko pēc tam pieņēma ESRK, izraisīja savstarpējās atzīšanas darbību skaita būtisku pieaugumu visā ES.

ESRK deva savu ieguldījumu arī Eiropas Komisijas apspriešanas dokumentā par ES makroprudenciālās uzraudzības regulējuma pārskatīšanu. ESRK uzsvēra, ka tai arī turpmāk jābūt neatkarīgai, vienlaikus saglabājot ciešo saikni ar ECB. Tā ierosināja saglabāt plašu līdzdalību tās

Valdes darbā un uzsvēra, ka makroprudenciālās uzraudzības instrumentu kopumam jābūt visaptverošam un viegli lietojamam. Turklāt tā ierosināja dažus uzlabojumus konkrētu uz sistēmisko risku strukturālo un ciklisko dimensiju vērsto instrumentu uzbūvē. ESRK arī ierosināja, lai instrumenti mājokļu nekustamā īpašuma riska darījumu radīto sistēmisko risku novēršanai būtu pieejami makroprudenciālās uzraudzības politikas veidotājiem visās ES dalībvalstīs. Visbeidzot, ESRK atzīmēja, ka nepieciešams radīt tiesisko regulējumu makroprudenciālās uzraudzības politikai ārpus banku sektora.

ESRK arī deva ieguldījumu makroprudenciālās uzraudzības politikas regulējumā attiecībā uz banku darbību. Pirmkārt, tā puda EBI savu viedokli par sviras rādītāja ieviešanu. Balstoties uz sākotnējo analīzi, ESRK uzskata, ka nekas neliecina par sviras rādītāja iespējamu negatīvu ietekmi uz tirgus likviditāti. Otrkārt, ESRK deva savu ieguldījumu EBI koordinētā regulārā ziņojuma par kapitāla prasību cikliskumu apspriešanā. Lai gan atzīts, ka pastāv dažas analītiska rakstura problēmas, ziņojumā neatklājas pārliecinoši pierādījumi par Kapitāla prasību regulas un direktīvas (CRR/CRD IV) prociklisko ietekmi. Tāpēc ESRK ierosināja attiecībā uz banku regulatīvo kapitālu saglabāt pašreizējo uz riskiem balstīto regulējumu. Treškārt ESRK izteica EBI savu viedokli par neto stabila finansējuma rādītāju (NSFR). Komentārā NSFR bija atzīts par labāko pieejamo instrumentu strukturālo jautājumu risināšanai saistībā ar banku veikto likviditātes un termiņu maiņu. ESRK atzīmēja, ka Eiropas iestāžu galvenajam mērķim attiecīgi jābūt pārliecinošas un stingras NSFR prasības ieviešana ES.

ESRK piedalījās arī makroprudenciālās uzraudzības politikas regulējuma izstrādē attiecībā uz jomām ārpus banku sektora. ESRK 2016. gada jūlijā publicēja stratēģijas dokumentu, kurā bija izklāstītas īstermiņa politikas iespējas un ilgtermiņa politikas darbības plāns finanšu stabilitātes risku mazināšanai nebanku sektorā. Pārskata periodā ESRK panāca progresu dažu svarīgāko stratēģijas dokumentā izklāstīto uzdevumu izpildē. Pirmkārt, ESRK veica vairākus pasākumus, kas vērsti uz inovatīvu makroprudenciālās uzraudzības instrumentu radīšanu, lai palīdzētu risināt sākotnējo drošības rezervju un diskontu procikliskuma problēmu, īpaši vērtspapīru finansēšanas darījumu un atvasināto finanšu instrumentu jomā. Otrkārt, ESRK nāca klajā ar makroprudenciālās uzraudzības perspektīvu attiecībā uz CDP un apdrošināšanas sabiedrību prudenciālo uzraudzību, īpaši piedaloties notiekošajā tiesību aktu pārskatīšanā.

2016. gadā salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu ievērojami pieauga ar makroprudenciālajiem jautājumiem saistīto pasākumu skaits. Tas bija pirmais gads, kad visas dalībvalstis katru ceturksni noteica pretcikliskās kapitāla rezerves un veica citu sistēmiski nozīmīgu iestāžu saraksta un tām noteikto rezervju likmju ikgadējo pārskatīšanu. Runājot par tiem instrumentiem, kas netiek periodiski pārskatīti, aptuveni puse dalībvalstu veica makroprudenciālās uzraudzības darbības, īpašu uzmanību pievēršot instrumentiem, kas vērsti uz riskiem saistībā ar mājokļu nekustamo īpašumu.

Pārskata periodā ESRK turpināja izvērtēt, kā notikusi ESRK iepriekšējo ieteikumu ieviešana. Novērtējot atbilstību ESRK ieteikumam par kredītiestāžu finansējumu, atklājās, ka ieteikuma adresātu atbilstības līmenis ir īpaši augsts. Novērtējot atbilstību ESRK ieteikumam par makrouzraudzības politikas vidēja termiņa mērķiem un instrumentiem, noskaidrojās, ka visas dalībvalstis noteikušas ESRK ieteiktos vidēja termiņa mērķus un sasaistījušas tos ar konkrētiem makroprudenciālās uzraudzības instrumentiem. Atbilstības ESRK ieteikumam par naudas tirgus fondiem novērtējuma pabeigšana tika atlikta, ņemot vērā ES regulas par naudas tirgus fondiem galīgās izstrādes laiku.

Visbeidzot, ESRK organizēja vairākas konferences un dabseminārus, lai veicinātu diskusijas par makroprudenciālās uzraudzības politiku. Konkrētāk, ESRK organizēja savu pirmo gadskārtējo konferenci, kuras dalībnieki diskutēja par makroprudenciālās uzraudzības politikas nostāju un

dažiem no makroprudenciālās uzraudzības politikas veidotāju dienas kārtības būtiskākajiem jautājumiem, piemēram, zemu procentu likmju vidi, centralizētā klīringa prasību, kas vērsta uz drošāku standartizēto atvasināto finanšu instrumentu ārpusbiržas darījumu veikšanu, un acīmredzamo drošu aktīvu trūkumu.

© Eiropas Sistēmisko risku kolēģija, 2017

Pasta adrese: 60640 Frankfurt am Main, Germany

Tālrunis: +49 69 1344 0

Interneta vietne: www.esrb.europa.eu

Visas tiesības rezervētas. Atļauta pārpublicēšana izglītības un nekomerciālos nolūkos, norādot avotu.

Šajā pārskatā iekļautie dati atbilst stāvoklim 2017. gada 31. martā.

Šī ir ESRK 2016. gada pārskata saīsinātā versija, kas ietver priekšvārdu un kopsavilkumu. Gada pārskata pilns teksts pieejams angļu, vācu un spāņu valodā.

ISSN 1977-5180 (interneta versija)

ISBN 978-92-95210-27-1 (interneta versija)

DOI 10.2849/90164 (interneta versija)

ES kataloga numurs DT-AB-17-001-LV-N (interneta versija)